

“พระติช กวาง ดีก” แห่งวัดเทียน มู่

ประชาธิป มากมool

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

“Thich Quang Duc” the monk of Thien Mu Temple

Prachatip Makmool

Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University, Thailand

Article Info	: Academic Article
Article History	: Received 22 October 2023
	: Revised 24 November 2023
	: Accepted 2 December 2023
Corresponding Author	: Prachatip Makmool
E-mail Address	: shy_ohh@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง “พระติช กวาง ดีก” แห่งวัดเทียน มู่ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอประวัติความเป็นมาของวัดเทียน มู่ เมืองเว้ ประเทศเวียดนาม และบทบาทของพระติช กวาง ดีก ที่มีต่อพระพุทธศาสนาในประเทศเวียดนาม โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ ข้อมูลจากภาคสนาม การสำรวจ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การจดบันทึก การถ่ายภาพ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่าพระพุทธศาสนาได้รับการเผยแพร่เข้าสู่เวียดนามจากอินเดียและจีนพร้อมกับศาสนาขงจื้อและศาสนาเต๋า จนพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาถึงเมืองเว้และมีการสร้างวัดเทียน มู่ ขึ้น ปัจจุบันวัดเทียน มู่ เป็นสัญลักษณ์แห่งการเรียกร้องสิทธิในการนับถือพระพุทธศาสนา มีพระเถระองค์สำคัญที่ชื่อว่า พระติช กวาง ดีก ทำการเผาตัวเองตายเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับพระพุทธศาสนา ซึ่งการเรียกร้องดังกล่าวมีบทบาทที่สำคัญต่อพระพุทธศาสนาในเวียดนามคือประการแรกการปฏิบัติธรรมและสืบทอดพระศาสนายังคงอยู่ในเวียดนาม ประการต่อมาเกิดการสร้างและบูรณะวัดเพื่อการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้ทั้งในทางโลกวิสัยและทางธรรมวิสัย ประการที่สามปรากฏการณ์การเรียกร้องสิทธิด้วยความสงบ และประการสุดท้ายการเผาตัวเองตายของท่านกลายเป็นพลังสำคัญให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่คู่ประเทศเวียดนาม จนได้รับฉายาว่า “พระโพธิสัตว์ติช กวาง ดีก” ปัจจุบันวัดเทียน มู่ ยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของเมืองเว้ ประเทศเวียดนาม เรื่องเล่าตำนานการสร้างวัดเทียน มู่ และตำนานของพระติช กวาง ดีก ยังคงถูกเล่าสืบมาจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ : ติช กวาง ดีก, วัดเทียน มู่, พระพุทธศาสนา, เวียดนาม

Abstract

The purpose of the scholarly article on "Thich Quang Duc" of Thien Mu Temple is to examine the historical background of the temple in Hue City, Vietnam. As well as researching Phra Thich Quang Duc's significance to Vietnamese Buddhism. Through gathering data through fieldwork, surveys, publications, internet media, non-participant observation, interviews, note-taking, photography, data analysis, and synthesis. According to the study's findings Buddhism, Taoism, and Confucianism were all brought to Vietnam from China and India. These days, Thien Mu Temple is a symbol of the demand for the right to practice Buddhism. Phra Thit Quang Duc was a prominent monk who killed himself by burning in order to demand justice for Buddhism. For Buddhism in Vietnam, this assertion is crucial. The first, religion, is still practiced and taught in Vietnam. The second is building and renovating temples for a variety of purposes, both secular and spiritual. The third phenomenon is the peaceful demand for rights. Lastly, the fact that he self-immolated became a major factor in the survival of Buddhism in Vietnam. "*Bodhisattva Thich Quang Duc*" was the moniker given to "*Thich Quang Duc*" Nowadays, Thien Mu Temple in Hue City, Vietnam, is a popular tourist destination. Even today, people still tell the stories of Thich Quang Duc and the building of Thien Mu Temple.

Keywords : Thich Quang Duc, Thien Mu temple, Buddhism, Vietnam

บทนำ

พระพุทธศาสนาที่เข้ามาสู่เวียดนาม 2 ทาง คือ ทางเรือเป็นการเดินทางมาจากอินเดียของพระสงฆ์อินเดียหลายรูปจาริกมาโดยอาศัยเรือสินค้า และทางบกเดินทางมาจากประเทศจีนพระสงฆ์เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์จีนข้ามเทือกเขามุ่งหน้ามาสู่เวียดนามโดยมีเมืองเกี้ยว เจา (Gao Chau) เป็นจุดศูนย์กลาง ปัจจุบันตั้งอยู่ทางเวียดนามเหนือ (Thich Nhat Hanh, 2510) ส่วนศาสนาขงจื้อและศาสนาเต๋าแม้ว่าเข้ามาตั้งแต่ พ.ศ. 500 พร้อมกับอักษรจีนแต่ยังไม่แพร่หลายเป็นที่รู้จักจนถึง พ.ศ.1600 (ค.ศ. 1057) จึงเริ่มมีบทบาทแข่งขันกับพุทธศาสนา และมาประสบความสำเร็จในราชวงศ์สุดท้ายของเวียดนามคือ ราชวงศ์เวียญ (พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, 2557) ราว

พ.ศ. 800 (ค.ศ. 257) พระสงฆ์นามว่า เมียว โป (Meou Po) ได้เดินทางมาจากประเทศจีนเข้ามาเผยแผ่ตั้งนั้นเวียดนามจึงได้รับเอาศาสนาจากจีน รวมทั้งคัมภีร์ทางศาสนาเป็นภาษาจีน สันนิษฐานว่าได้มีพระภิกษุชาวอินเดียคือ พระมหาชีวก พระกัลยาณรุจิ และพระถังเซงโฮยได้เดินทางมาเผยแผ่พุทธศาสนาในยุคเดียวกับท่านเมียวโป แต่การเผยแผ่พุทธศาสนาไม่เจริญนักเพราะกษัตริย์จีนในขณะนั้นนับถือศาสนาขงจื้อไม่ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและยังไม่พอพระทัยที่มีคนนับถือพุทธศาสนา ต่อมาเมื่อชาวเวียดนามกอบกู้เอกราชได้สำเร็จพระพุทธศาสนาได้รับการฟื้นฟูอย่างจริงจัง ในครั้งนั้นได้มีพระภิกษุชาวอินเดีย ชื่อ วินิตรุจิ ท่านได้ศึกษาพุทธศาสนาในอินเดียแล้วได้เดินทางมา

ศึกษาพุทธศาสนานิกายเซน หรือ เตียน (Thien) ในประเทศจีน แล้วเดินทางมาเผยแผ่พุทธศาสนานิกายเตียน หรือ เซน ในเวียดนามจนพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาตามลำดับ (จันทร์สม์ ตาบุลิ่ง และ อันวา ชัยแก้ว, 2564)

ตลอดระยะเวลายาวนานในประวัติศาสตร์ของเวียดนาม พระพุทธศาสนาเวียดนามมีความสัมพันธ์กับความดำรงอยู่แห่งชาติ ไม่ว่าชาติจะอยู่ในยุคเจริญรุ่งเรืองหรือในยุคเสื่อม นับแต่ยุคแรกแห่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเวียดนาม จิตใจของชาวพุทธเวียดนามได้รับการกล่อมเกลียดด้วยคำสอนของพระพุทธองค์ในเรื่องเมตตา ขันติ ความเห็นอกเห็นใจ ทำให้พระพุทธศาสนาเวียดนามสามารถอยู่ร่วมกับศาสนาอื่น ๆ ด้วยความสงบมาเป็นเวลากว่า 2,000 ปี ภิกษุและภิกษุณียุคแล้วยุคเล่าได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาของชาวเวียดนามอย่างสมบูรณ์ ผสมผสานไปด้วยวิถีและ

วัฒนธรรมเวียดนาม อีกประการหนึ่งพระพุทธศาสนาเวียดนามมีอิทธิพลอย่างมากต่อวรรณคดี ศิลปะ ดนตรี และสถาปัตยกรรม จึงกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาได้กลายเป็นส่วนหนึ่งแห่งชีวิตของชาวเวียดนาม (พระมหาสมจินต์ สมมาปัญญา, 2564)

เมืองเฮว หรือ เว้ เป็นอาณาจักรโบราณที่อยู่ภายใต้การปกครองของจีนมาเป็นเวลาหลายปี ตัวพระราชวังถูกสร้างขึ้นตามแบบแผนความเชื่อจีน มีวัดที่ถูกสร้างขึ้นตามรูปแบบสถาปัตยกรรมจีนอยู่มากมาย และมีวัดที่สำคัญต่อพระพุทธศาสนาของเวียดนามอย่างยิ่งคือ วัดเทียน มู่ (Thien Mu Temple) และพระสงฆ์ของวัดมีบทบาทอย่างมากในการเรียกร้องสิทธิในการนับถือศาสนาพุทธของพุทธศาสนิกชนชาวเวียดนาม ดังนั้นในบทความนี้จึงมุ่งนำเสนอประวัติความเป็นมาของวัดเทียน มู่ เมืองเว้ ประเทศเวียดนาม และบทบาทของพระดี ช กวาง ดี ก ที่มีต่อพระพุทธศาสนาในประเทศเวียดนาม

ผลการศึกษา

ประวัติความเป็นมาของวัดเทียน มู่

วัดเทียน มู่ หรือ จั่ว เทียน มู่ (Chua Thien Mu) หรือเรียก เจตีย์วัดเทียน มู่ (Thien Mu Pagoda) หรือยังมีอีกชื่อที่รู้จักคือ ลิญ มู่ (Linh Mu) ในสมัยแรกนั้นเรียกกันว่า เทียน มู่ ตื่อ (Thien Mu Tu) เป็นวัดสำคัญประจำราชวงศ์เหงวียนและยังเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ประจำเมืองเว้ ตั้งอยู่บนเนินเขาท่าเค (Ha khe hill) ริมแม่น้ำหอม (ซงเฮียม) ในภาษาเวียดนามนั้น Chua (จั่ว) แปลว่า วัด Thien (เทียน) แปลว่า สวรรค์ และ Mu (มู่) หมายถึง นางฟ้า (ปิยะแสง จันทร์วงศ์ไพศาล, 2558) วัดเทียน มู่ ตั้งอยู่บนเนินริมแม่น้ำเฮือง มีการสร้างขึ้นในสมัยต้นราชวงศ์เหงวียนใน พ.ศ. 2144 (ค.ศ. 1601) มีฐานะ

สำคัญเป็นวัดประจำราชวงศ์เหงวียน มีตำนานพื้นบ้านเล่าว่า แม่ทัพเหงวียน หว่าง (Nguyen Hoang) พ.ศ. 2068-2156 (ค.ศ. 1525-1613) ขุนศึกต้นตระกูลราชวงศ์เหงวียนได้พบกับหญิงชราในชุดอาภรณ์สีแดง-น้ำเงิน (ต่อมาเรียกว่า เทียน มู่ หรือ นางฟ้าสวรรค์) ได้จำแลงร่างมาทำให้เห็น นางได้พยากรณ์ว่าหากเหงวียนหว่างตั้งอธิษฐานจิตและสร้างวัดขึ้น ณ ที่ตรงนี้ ต่อไปภายหน้าจะได้เป็นเจ้าผู้ครองแผ่นดิน จากนั้นหญิงชรากลายร่างเป็นนางฟ้าหายตัวไป ทำให้แม่ทัพเหงวียนหว่างสั่งการให้สร้างวัดเทียน มู่ ขึ้น ดังนั้น ตามตำนานให้คำพยากรณ์จากนางฟ้าซึ่งเป็นตัวแทนของสวรรค์จึงเท่ากับว่าเป็นโองการจากสวรรค์ให้สร้างวัดเทียน มู่

จึงเปรียบเสมือนการทำตามมติสวรรค์ที่แสดงถึงความชอบธรรมที่ราชวงศ์เหงวียนขึ้นปกครองแผ่นดิน พระตาช เหลี่ยม (Thach Liem) พระสงฆ์จีนแห่ง

นิกายเถียน (เซน) ได้รับนิมนต์ให้มาเป็นเจ้าอาวาสองค์แรก (พระมหาสมจินต์ สมนาปญโญ, 2564)

ภาพประกอบที่ 1 ประตูด้านหน้าวัดเทียน มู่

ภาพประกอบที่ 2 อาคารกลางที่ใช้ในการทำพิธีกรรมต่าง ๆ

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวัดเทียน มู่ ในสมัยแรกสร้างเมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 นั้น เป็นเพียงวัดขนาดเล็ก ต่อมาใน พ.ศ. 2208 (ค.ศ. 1665) ได้มีการขยายต่อเติมจนมีอาณาบริเวณกว้างขวาง พ.ศ. 2238 (ค.ศ. 1695) พระอาจารย์ ตีช ด้าย ชัน (Thich Dai San) แห่งนิกายเซนในสมัยราชวงศ์ชิง ได้รับคำเชิญให้มายังเมืองเฮว (เว้) ทำให้เกิดการแพร่หลายของนิกายเซนในเวียดนามสืบมา อีกทั้ง พ.ศ. 2253 (ค.ศ. 1710) ได้มีการหล่อระฆังยักษ์ น้ำหนักถึง 3,285 กิโลกรัม เพื่อใช้แขวนไว้ ณ วัดเทียน มู่ กล่าวกันว่าเสียงจากระฆังดังก้องไกลกว่า 10 กิโลเมตร นอกจากนี้ ภายในวัดยังมีประติมากรรมเต้ายักษ์ที่สร้างขึ้นจากหินอ่อนก้อนเดียว เป็นสัญลักษณ์ของการมีอายุยืนยาว ทำให้ผู้ที่เข้าไหว้บูชาพระ นิยมลูบเต้าหินอ่อนเพื่อความมงคลแก่ชีวิตของตน

ด้านหน้าของวัดเทียน มู่ สร้างขึ้นเป็นชั้นบันไดยกพื้นสูง มีทางผ่านที่สร้างเป็นเสาทั้ง 4 โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่องทาง ช่องทางกึ่งกลางเป็นที่สำหรับจักรพรรดิเท่านั้นเสด็จผ่าน ในขณะที่อีก 2 ช่องให้นางฝ่ายบุ๋นและแม่ทัพฝ่ายบู๊ตามเสด็จเดินผ่าน วัดเทียน มู่ มีจุดเด่นสำคัญอยู่ที่เจดีย์ 7 ชั้น ความสูง 21 เมตร ก่อสร้างแบบเจดีย์จีน โครงสร้างเป็นอิฐทั้งหลัง ทำให้กลายเป็นที่มาที่นิยมเรียกว่า “เจดีย์เทียน มู่” (Thin Mu Pagoda) แต่ทว่าที่จริงแล้ว เจดีย์องค์นี้มีชื่อเรียกว่า เจดีย์เพือก เซวียน หรือ เพือก

เซวียน ท้าบ (Phuoc Duyen Thap) สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2387 (ค.ศ. 1844) โดยจักรพรรดิ เทรียง ตริ (Emperor Thieu Tri) แห่งราชวงศ์เงวียน เมื่อแรกสร้างมีชื่อเดิมว่า เจดีย์ตือ เญิน (Tu Nhan Pagada) ลักษณะเป็นเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม ช่องประตูหลังคาโค้ง โดยมีขนาดลดหลั่นตามลำดับชั้น ในชั้นทั้งเจ็ดยังประดิษฐานพระพุทธรูปที่แตกต่างกันและหันพระพักตร์ไปยังแม่น้ำเฮือง (แม่น้ำหอม) เป็นความหมายของการอวยพรให้ราชวงศ์เงวียนยั่งยืนสืบไป พระพุทธรูปที่ประดิษฐานในแต่ละชั้นเป็นตัวแทนของชาติภพต่าง ๆ ของพระพุทธเจ้าทั้ง 7 พระองค์ที่เสด็จมาโปรดสัตว์ อันเป็นคติความเชื่อแบบพระพุทธศาสนา นิกายมหายาน ในแต่ละชั้นของเจดีย์สร้างด้วยหลังคา ยกสูงทั้ง 8 ทิศ อนึ่ง เจดีย์ตือ เญินของวัดเทียน มู่ เคยถูกทำลายลงจากพายุไซโคลน เมื่อ พ.ศ. 2447 (ค.ศ. 1904) แต่ได้รับการบูรณะขึ้นใหม่ในอีก 3 ปีให้หลัง วัดเทียน มู่ เป็นสถานที่สำคัญอย่างยิ่งทางประวัติศาสตร์ของชาวเวียดนาม ใน พ.ศ. 2506 (ค.ศ. 1963) วัดเทียน มู่ ยังเป็นสัญลักษณ์แห่งการเรียกร้องสิทธิในการนับถือพระพุทธศาสนา เป็นที่ชุมนุมของฝูงชนที่มาชุมนุมกันต่อต้านรัฐบาลที่กดขี่ชาวพุทธ จนกระทั่งการประท้วงลุกลามไปทั่วประเทศ (ปิ ยะแสง จันทวงศ์ไพศาล, 2558) ภายในวัดยังมีรถที่เป็นพาหนะของพระตีช กวาง ดี๊ก เดินทางไปเผาตัวตายเพื่อปกป้องพุทธศาสนาอีกด้วย

ภาพประกอบที่ 3 เจดีย์ 7 ชั้น วัดเทียน มู่

บทบาทของพระติช กวาง ตี้ก ที่มีต่อพระพุทธศาสนาในประเทศเวียดนาม

พระติช กวาง ตี้ก มีนามเดิมว่า ลาม วัน ตี้ก (Lam Van Tuc) เกิด พ.ศ. 2440 (ค.ศ. 1897) ที่ หมู่บ้านฮอยคานห์ (Hoi kanh) อำเภอวันนิงห์ (Van Ninh) จังหวัดคานห์เฮา (Khanh Hoa) เมื่ออายุ 7 ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร อายุได้ 15 ปี ได้เปลี่ยนนามเป็น สามเณรเหงียน วัน เกียต (Nguyen Van Kiet) อายุ 20 ปี ได้รับการอุปสมบท พ.ศ. 2460 (ค.ศ. 1917) ได้สมณฉายาว่า ตี้ช กวาง ตี้ก จากนั้นจึงขึ้นภูเขาศึกษาปฏิบัติอย่างอุกฤษฏ์เป็นเวลา 3 ปี บนภูเขา

ใกล้เมืองนิงห์ หัว จากนั้นได้สร้างวัดเทียน ลก (Thien Loc) บนภูเขา พ.ศ. 2475 (ค.ศ. 1932) ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการและประธานพุทธสมาคมที่นาตรัง ในระหว่างที่อยู่ในตำแหน่งนี้ท่านได้สร้างวัด 14 แห่ง ในเขตปกครอง ต่อมาเดินทางมาศึกษาพุทธศาสนาแบบเถรวาทที่กัมพูชา กลับจากกัมพูชาได้สร้างวัด 17 แห่งในเวียดนามใต้ ต่อมาเป็นเจ้าของาวาสวัดเผือกเหา (Phuoc Hoa) จากนั้นท่านไปจำพรรษาที่วัดเทียน มู่ เมืองเว้ (พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, 2557)

ภาพประกอบที่ 4 พระมหาเถระนามว่า พระติช กวาง ดึก (Thich Quang Duc) จากวัดเทียน มู่ เมืองเว้
(ที่มา : พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, 2557)

ศีกฤทธิ ปราโมช (2511) กล่าวว่า สำหรับพระติช กวาง ดึก นั้น ท่านไม่มีความประสงค์ที่จะล้มรัฐบาลแต่อย่างใดเลย และมีนโยบายเรียกร้องสิทธิเพื่อความยุติธรรมนั้นด้วยความสงบ โดยปราศจากการใช้กำลัง และด้วยเจตนาอย่างแรงกล้าที่จะต่อต้านการใช้กำลังทั้งปวงด้วยการไม่ใช้กำลังตอบ ท่านได้กล่าวต่อไปอีกว่าทางพระพุทธศาสนาไม่มีความประสงค์ใดที่จะให้รัฐบาลยกย่องพระพุทธศาสนาขึ้นเป็นศาสนาประจำชาติ ไม่ได้มีความมักใหญ่ใฝ่สูงใด ๆ ทั้งสิ้นขออย่างเดียวให้ศาสนาพุทธและผู้ที่นับถือศาสนาพุทธนั้นได้รับความเป็นธรรมเท่ากับผู้ที่นับถือศาสนาอื่น หนังสือพิมพ์กล่าวว่า ความไม่เป็นธรรมต่าง ๆ ระหว่างพระพุทธศาสนากับศาสนาอื่น ๆ หรือความไม่เป็นธรรมที่พุทธศาสนาได้รับอยู่ในเวียดนามได้นั้นได้มีมา

นานแล้ว และโดยเหตุที่พระพุทธศาสนามุ่งมั่นในสันติและความสงบ ไม่กระทำการใด ๆ ตอบแทน จึงเป็นเหตุให้มีผู้ชมเหิงรังแกพระพุทธศาสนานั้นไม่เกรงกลัวและทำการต่าง ๆ ที่ไม่เป็นธรรมมากยิ่งขึ้นทุกที

ย้อนกลับไปเมื่อครั้งสมัยที่ฝรั่งเศสปกครองเวียดนาม พุทธศาสนาเสื่อมโทรมลงมากเพราะถูกเบียดเบียนจากฝรั่งเศสซึ่งนับถือศาสนาคริสต์ พ.ศ. 2497 (ค.ศ. 1954) หลังจากที่เวียดนามแบ่งเป็นเวียดนามเหนือกับเวียดนามใต้ ตามข้อตกลงเจนีวา ประเทศถูกแบ่งเป็น 2 ส่วน (พระมหาโชว์ ทสสนียะ และคณะ, 2559) ฝ่ายเหนือมีฮานอยเป็นเมืองหลวงปกครองแบบคอมมิวนิสต์ มีโฮจิมินเป็นประมุข และฝ่ายใต้มีเมืองไซ่ง่อนเป็นเมืองหลวง ปกครองแบบประชาธิปไตย มีจักรพรรดิเบา ท่าน เป็นประมุข ต่อมา

มีเลือกตั้งทั่วไป เบา ค่าย สละบัลลังก์ยอมเปิดให้นาย โง ดินห์ เดียม ได้รับการคัดเลือกเป็นประธานาธิบดีปกครองต่อมา สหรัฐอเมริกาที่กลัวคอมมิวนิสต์จะครอบครองเอเชียจึงส่งกองกำลังเข้ามาแทนที่ฝรั่งเศส แต่หลังจากการสู้รบที่ไม่มีวันสิ้นสุดจึงเริ่มเบื่อหน่ายและเริ่มถอนทหารออกตั้งแต่ พ.ศ. 2515-2517 (ค.ศ. 1972-1974) ฝ่ายเวียดนามเหนือจึงรุกหนักขึ้น จนในที่สุดยึดเวียดนามใต้ได้อย่างเด็ดขาดในวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2518 (ค.ศ. 1975) ระบบประชาธิปไตยที่สหรัฐพยายามปกป้องสุดความสามารถ ใช้งบประมาณมหาศาลและชีวิตทหารอเมริกันหลายหมื่นนายเป็นที่สิ้นสุดอย่างน่าเศร้า หลังได้รับเอกราชชาวพุทธหวังว่าสันติภาพจะกลับคืนมาสู่ประเทศแต่ก็หาไม่ แม้ทั่วประเทศจะมีชาวพุทธมากถึงร้อยละ 85 แต่ไม่ได้รับความเสมอภาคจากรัฐบาลของประธานาธิบดีโง ดินห์ เดียม (Ngo Dinh Diem) นโยบายคลั่งศาสนาคริสต์ได้เข้าเบียดเบียนและต่อต้านพระพุทธศาสนาหลายอย่าง เช่น ในทางทหารผู้ปรารถนาจะได้ตำแหน่งสูงในกองทัพจะต้องเปลี่ยนศาสนา ข้าราชการทุกหน่วยงานก็เช่นกัน จากนั้นมีคำสั่งห้ามซิกข์ศาสนาในวันสำคัญ ห้ามเผยแพร่พุทธศาสนาในที่สาธารณะ ห้ามเฉลิมฉลองวันสำคัญทางศาสนา มีชาวพุทธมากมายออกมาประท้วง แต่รัฐบาลไม่สนใจ โง ดินห์ นู (Ngo Dinh Nhu) หรือ มาตามนู น้องสะใภ้ของประธานาธิบดี กล่าวกับผู้สื่อข่าวว่า “พุทธศาสนาในเวียดนามนั้นอ่อนแอ สามารถเปลี่ยนมาเป็นคาทอลิกได้เป็นอย่างดี” คำพูดนี้สร้างแรงกระตุ้นให้คณะสงฆ์และชาวพุทธต้องตื่นตัวและลุกขึ้นมาต่อสู้ (พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ, 2564) เมื่อพระพุทธศาสนาได้อุดหนุนมาเป็นเวลานานในที่สุดความอดทนก็ถึงจุดแตกหัก เข้าวันหนึ่ง มีการต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมขึ้น ผู้นำในทางศาสนาหลายคนได้แถลงการณ์เป็นทำนอง

เดียวกันว่า ทุกคนพร้อมที่จะยอมตายถ้าจำเป็น เพื่อที่จะให้มีความเป็นธรรมเกิดขึ้นแก่ศาสนาพุทธ (สมจินต์ สมมาปญโญ, 2551)

ครั้นถึงวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2506 (ค.ศ. 1963) เป็นวันวิสาขบูชา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ในเมืองโฮจิมินห์และทั่วประเทศได้จัดงานเฉลิมฉลองวันประสูติของพระพุทธเจ้า แต่รัฐบาลสั่งห้ามจัดงานเด็ดขาด ห้ามประดับธงพุทธศาสนาและเผาธงที่ประดับแล้วทิ้ง พร้อมส่งทหารมาควบคุม ฝ่ายพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนไม่พอใจจึงชุมนุมประท้วงจนทหารเปิดฉากยิงทำให้มีคนตาย 9 คน ในเมืองเว้ พุทธศาสนิกชนประมาณ 10,000 คน เดินทางมาปฏิบัติกุศลกิจ แต่กลับถูกห้ามปรามจึงได้เดินขบวนประท้วงในจำนวนนั้นมีพระสงฆ์ สามเณร และแม่ชี 2,000 รูป เดินเป็นแถวหน้า โง ดินห์ ถึก (Ngo Dinh Thuc) บาทหลวงคริสต์นอกรีตของโง ดินห์ เดียม สั่งให้ปราบปรามอย่างรุนแรงและเด็ดขาด มีการสั่งให้ตำรวจคริสเตียนขับรถบรรทุกพ่วงชนเข้าไปกลางขบวน ทำให้พระภิกษุสงฆ์และชาวพุทธที่เดินอยู่แถวหน้าถูกรถชนเสียชีวิตในทันที 70 รูป พุทธศาสนิกชนเสียชีวิต 30 คน และบาดเจ็บจำนวนพันกว่าคนจากการถูกเจ้าหน้าที่ตีด้วยกระบอง ที่เหลือถูกเจ้าหน้าที่จับกุมคุมขังทั้งหมด

พระมหาเถระนามว่า พระดีช กวาง ดีก (Thich Quang Duc) จากวัดเทียน มู่ เมืองเว้ ทนเห็นความโหดร้ายทารุณที่รัฐบาลปราบปรามชาวพุทธไม่ไหว ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2506 (ค.ศ. 1963) ท่านเดินทางมาด้วยรถออสติน โดยมีลูกศิษย์ผู้หนึ่งเป็นคนขับ จากนั้นมาพักที่วัดชา ลอย กรุงไซ ง่อน (โฮจิมินห์) วันที่ 11 มิถุนายน ปีเดียวกัน ท่านนั่งรถมาที่หน้าสถานทูตกัมพูชา กรุงไซ ง่อน พร้อมด้วยพระสงฆ์

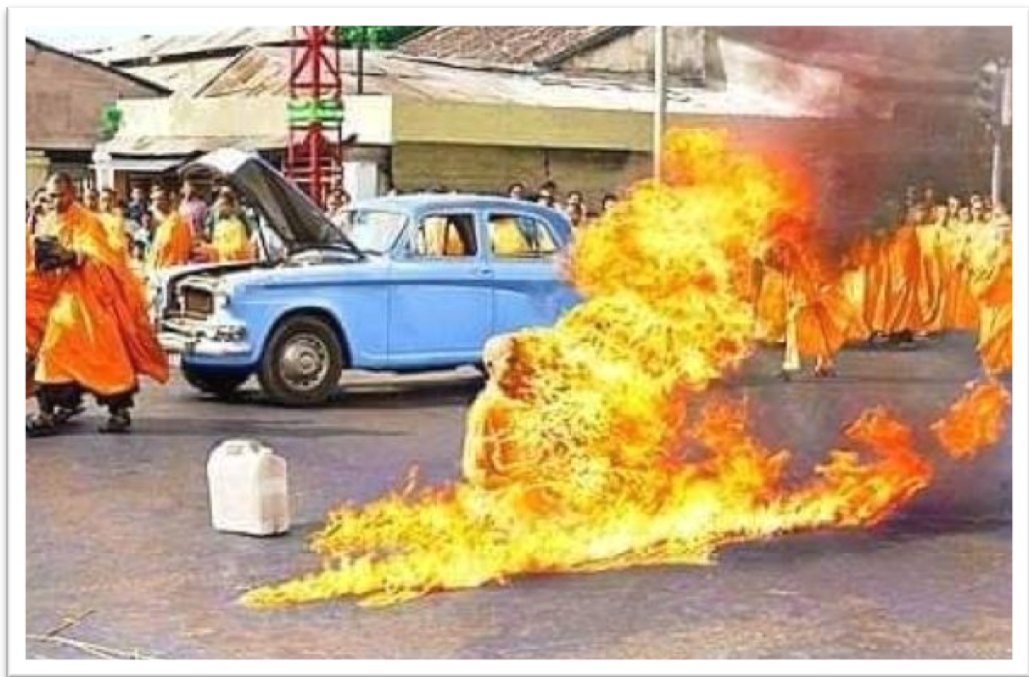
และชาวพุทธ 350 คน ท่านนั่งขัดสมาธิอยู่นานพอสมควร แล้วกล่าวเป็นคำสั่งเสียสุดท้ายว่า

“ก่อนที่จะฉันจะปิดตาและมุ่งไปยังวิสัยของพระพุทธองค์ ฉันขอร้องอย่างเคารพไปยังประธานาธิบดีเดียม ให้มีใจเมตตาต่อประชาชนของชาติ ส่งเสริมความเท่าเทียมทางศาสนาเพื่อรักษาความแข็งแกร่งภายในมาตุภูมิ ฉันขอเรียกร้องไปยังพระเถระ ท่านผู้เคารพและสมาชิกหมู่สงฆ์ พร้อมทั้งพุทธบริษัทที่จะรวบรวมความสามัคคีเพื่อปกป้องพุทธศาสนา”

พูดจบท่านสวดบท นโมมิไดดาฟิต หรือ ขอนอบน้อมต่อพระอมิตาภพุทธเจ้า และได้อธิฐานว่า

“ถ้าพุทธศาสนาจะยังคงอยู่คู่เวียดนามขอให้หัวใจของท่านอย่าได้ไหม้” (เมื่อเขาจริงปรากฏว่าหัวใจของท่านไม่ไหม้จริง ๆ)

จากนั้นท่านสั่งให้เท้าม้านรดตัวเองพร้อมเผาตัวเอง ท่านนั่งตัวตรงอยู่ในท่าขัดสมาธิอย่างสงบ ไม่มีกริยาดีนรรใด ๆ ทั้งสิ้นขณะไฟลุกไหม้ทั่วร่าง ซึ่งผู้คนทั่วไปไม่อาจจะทนได้เพราะความเจ็บปวด จากนั้น 10 นาทีผ่านไป ร่างของท่านดำเป็นตอตะโก ลูกศิษย์ของท่านจึงนำธรรมาจารทางศาสนามาห่อสรีระที่เหลือไปวัดชา ลอย กรุงไซ ก่อน นับเป็นพระสงฆ์รูปแรกที่อุทิศชีวิตเพื่อปกป้องพุทธศาสนา ได้ห่มคลุมด้วยธรรมาจารเหมือนทหารที่เสียชีวิตในสงครามที่คลุมด้วยธงชาติ ชาวพุทธเวียดนามให้นามท่านว่า “โบ ดัซ ดีช กวางดัก” หรือ “พระโพธิสัตว์ ดีช กวาง ดัก” เมื่อท่านเสียชีวิตแล้วมีการจัดงานศพของท่านที่วัดชา ลอย โดยมีชาวพุทธร่วมพิธี 5,000 คน (พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, 2557)

ภาพประกอบที่ 5 พระมหาเถระนามว่า พระดีช กวาง ดัก ขณะเผาตัวเองตายที่หน้าสถานทูตกัมพูชา (ที่มา : พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, 2557)

ภาพท่านเผด็จตายปรากฏไปทั่วโลก สร้างความตื่นตะลึงและโกรธแค้นให้ชาวพุทธทั้งในและต่างประเทศ แต่นาง โง ดินห์ หนู ได้พูดกลางถึงเหตุการณ์ครั้งนี้ว่า

“ถ้าชาวพุทธจะอย่างตัวเองอีก เราจะสนับสนุน”

ยิ่งสร้างความโกรธแค้นให้ชาวพุทธไปทั่ว หลังจากนั้นไปจนถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2506 (ค.ศ. 1963) มีพระ 6 รูป และแม่ชีอีก 1 คน ได้ทยอยกันกระทำอัตวินิบาตกรรมเพื่อประท้วงรัฐบาลของ โง ดินห์ เดียม อีกเช่นกัน (Buttinger, J., 1986) อย่างไรก็ตามท่ามกลางความโศกสลดจากเหตุการณ์ดังกล่าวของชาวพุทธ นาง โง ดินห์ หนู น้องสะใภ้ของประธานาธิบดี โง ดินห์ เดียม ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการบริหารรัฐบาลกลับออกมาวิจารณ์ในเชิงดูหมิ่นการกระทำของชาวพุทธกลุ่มดังกล่าวว่าเป็น “การย่ำสด” (Kamn, H., 1996) ส่งผลให้เกิดการตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อเจรจากับต่อต้านจากชาวพุทธจนกลายเป็นสร้างแรงกดดันแก่อัง ดินห์ เดียม ที่จะต้องตั้งตัวแทนองค์กรทางพุทธศาสนาในวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2506 (ค.ศ. 1963) โดยได้ข้อสรุปว่ารัฐบาลจะเลิกใช้นโยบายกดขี่ชาวพุทธ แต่ทั้งนี้การตกลงดังกล่าวไม่ได้ช่วยยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มชาวพุทธกับรัฐบาลได้แต่อย่างใด พระสงฆ์หลายรูปยังคงอยู่ในฐานะผู้นำการประท้วงเพื่อต่อต้านนโยบายกดขี่ของรัฐบาลเป็นส่วนใหญ่ (สุด จอนเจดสิน, 2546)

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ (2557) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ พระพุทธศาสนาในเวียดนาม ว่า ความรุนแรงยังคงดำเนินต่อเนื่อง ในวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2506 (ค.ศ. 1963) ที่เมืองเว้ ภายใต้กฎอัยการศึก ตำรวจจำนวน 12,000 คน กระจ่ายกำลังกวาดล้างสังหารชาวพุทธรอบวัดตู ตาม อันเป็นวัดสำคัญของ

เมืองเว้ มีการล้อมลวดหนามไว้กันคนหนีออก ภายในวัดมีพระภิกษุ แม่ชีและพุทธศาสนิกชน พนมมือสวดมนต์อยู่ในวัด จากนั้นมีเสียงระเบิดและเสียงปืนดังก้องระคนไปด้วยเสียงระฆัง เสียงกลอง เสียงตะโกนให้ช่วย และเสียงพระสวดมนต์พระปริตรดังออกมาจากข้างในวัด ตำรวจวิ่งขึ้นไปยังชั้นต่าง ๆ ตีด้วยพานท้ายปืนและยิง หลายคนถูกระเบิด แก๊สน้ำตา พระบางรูปวิ่งขึ้นไปบนยอดเจดีย์เพื่อตีกลองตีระฆังให้คนช่วย เพราะไม่สามารถทำอย่างอื่นได้ดีกว่านี้ บางคนถูกโยนลงจากชั้น 4 ศรีษะกระแทกพื้นหินข้างล่าง เลือดสาดกระจายพื้นรถบรรทุกหลายสิบล้อคันถูกอัดแน่นไปด้วยพระภิกษุราว 700 รูป ภิกษุณี แม่ชีและพุทธศาสนิกชนอีกหลายร้อยคนที่ถูกกวาดต้อนเหมือนสัตว์ เข้าตรู่ของวันรุ่งขึ้นประชาชนในไซ่ ง่อนเห็นตำรวจเต็มท้องถนน ตามสี่แยกต่าง ๆ รอบ ๆ วัดชา ลอย และวัดพุทธอื่น ๆ ในไซ่ ง่อนถูกทหารเข้ายึดภายในคืนเดียวกัน พระภิกษุสามเณรและแม่ชีถูกจับคราวนั้นราว 10,000 คน ซึ่งการปฏิบัติการในครั้งนั้นเป็นที่ทราบกันดีว่า เป็น “คืนบุกวัด” (เหงียน เกา กี, 2520) เมื่อปฏิบัติการอันเลวร้ายของรัฐบาลยุติลง ได้เกิดการต่อต้านอย่างหนักจากชาวพุทธมากยิ่งขึ้น โดยการต่อต้านไม่ได้เกิดเฉพาะเพียงแต่ในเวียดนามเท่านั้น หากแต่ได้ส่งผลให้เกิดปฏิกิริยาในต่างประเทศ เพื่อช่วยกันประณามนโยบายของอัง ดินห์ เดียมทั้งสิ้น (Buttinger, J., 1986)

ผู้สื่อข่าวชาวอเมริกันกล่าวว่า นี่เป็นส่วนหนึ่งในการเข่นฆ่าพุทธศาสนิกชนที่กระทำโดยรัฐบาลที่นับถือศาสนาคริสต์โรมันคาทอลิก พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นเหตุการณ์อันสุดหฤโหดในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติของการเข่นฆ่าพระภิกษุในพุทธศาสนาและพุทธศาสนิกชน ซึ่งมีแต่เสียงสวดมนต์และปราศจากอาวุธนั้น ไม่มีครั้งใดจะอำมหิตยิ่งไปกว่า

เหตุการณ์ครั้งนี้ ในที่สุดรัฐบาลสหรัฐให้หน่วยงานซีไอเอในเวียดนามสนับสนุนกองทัพเวียดนามทำการโค่นล้มรัฐบาลโง ดินห์ เดียม โดยการนำของนายพลเหงียนคานห์ ฝ่ายประธานาธิบดีโง ดินห์ เดียมได้อาศัยช่องลับได้ทำเนียบ เดินทางไปทะเลฐานตัดผมใกล้สนามบินตัน ซอน นุต ของกรุงไซ กอน แต่สุดท้ายจนมุมถูกจับฝ่ายทหารปฏิวัติได้ยิงทั้งพร้อมทั้งผู้อารักขา จึงเป็นการสิ้นสุดการเข่นฆ่าชาวพุทธในประเทศเวียดนาม (พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, 2557)

จากการเสียสละชีวิตและรวมตัวกันเพื่อเสรีภาพทางศาสนา ทำให้การเคลื่อนไหวของชาวพุทธเริ่มกลายเป็นพลังสำคัญอีกกลุ่มหนึ่งในสังคมขึ้นมา และประกาศจุดยืนอย่างเด่นชัดในการแสวงหาทางออกที่สามให้แก่สังคมเวียดนามได้ โดยเรียกร้องให้เปิดเจรจากับการหยุดยิงขึ้น และสร้างสรรค์สังคมเวียดนามขึ้นมาใหม่ โดยยึดหลักความเป็นกลางและเป็นอิสระจากการแทรกแซงของอภิมหาอำนาจทั้งสหรัฐ รัสเซีย จีน (ประชา ปสนนธมโม, 2523)

บทบาทของพระตี้ช กวาง ดีก ที่มีต่อพระพุทธศาสนาในประเทศเวียดนามมีดังนี้

1. พระตี้ช กวาง ดีก เมื่อได้รับการอุปสมบท พ.ศ. 2460 (ค.ศ. 1917) จากนั้นจึงขึ้นภูเขาเพื่อปฏิบัติอย่างอุกฤษฏ์เป็นเวลา 3 ปี บนภูเขาใกล้เมืองนินห์ หัว โดยสามารถเรียกการอบรมปฏิบัติในภาพรวมนี้ว่า “การภาวนา” หรือ “การปฏิบัติกรรมฐาน” ตามความเชื่อทางพุทธศาสนาการที่จะปฏิบัติได้อย่างเข้มงวดนั้นต้องถือพรตหรือศีลอย่างเข้มงวด ผนวกกับการถือพรตหรือแยกตัวออกจากสังคมอย่างสันโดษ เพื่อให้การปฏิบัติตนบรรลุถึงความจริงขั้นสูงสุด หรือบรรลุถึงแหล่งที่มาทางอำนาจเชิงบารมีอันสูงสุด ซึ่งเกิดจากการถือครองศีลและวินัย การปฏิบัติตนทาง

กายและทางจิต คือ การภาวนาอย่างเข้มงวด เพื่อปฏิบัติและสืบทอดพระศาสนาให้คงอยู่

2. หลังจากลงจากภูเขาแล้วท่านได้สร้างวัดเทียน ลก (Thien Loc) บนภูเขา ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการและประธานพุทธสมาคมที่นาตรังและท่านได้สร้างวัด 14 แห่ง ต่อมาเดินทางมาศึกษาพุทธศาสนาแบบเถรวาทที่กัมพูชา กลับจากกัมพูชาได้สร้างวัด 17 แห่ง ในเวียดนามใต้ ต่อมาเป็นเจ้าของาวาสวัดเผือก เหา (Phuoc Hoa) จากนั้นท่านไปจำพรรษาที่วัดเทียน มู่ เมืองเว้ การสร้างวัดและบูรณะวัดในขณะที่เป็นเจ้าอาวาสหรือจำพรรษาอยู่นั้น ทำให้พระศาสนาให้คงอยู่และเป็นการสร้างเครือข่ายทางศีลธรรมระหว่างศาสนสถานและชุมชน กล่าวคือ ชาวบ้านและชุมชนสามารถใช้พื้นที่หรือสถานที่ของวัด ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้ทั้งในทางโลกวิสัยและทางธรรมวิสัย

3. จากการที่พระพระตี้ช กวาง ดีก ไม่มีความประสงค์ที่จะล้มรัฐบาลแต่อย่างใดเลย มีเพียงนโยบายเรียกร้องสิทธิเพื่อความยุติธรรมนั้นด้วยความสงบโดยปราศจากการใช้กำลัง และด้วยเจตนาอย่างแรงกล้าที่จะต่อต้านการใช้กำลังทั้งปวงด้วยการไม่ใช้กำลังตอบขอยอย่างเดียวให้ศาสนาพุทธและผู้ที่นับถือศาสนาพุทธนั้นได้รับความเป็นธรรมเท่ากับผู้ที่นับถือศาสนาอื่นเป็นการอดทนอดกลั้นไม่ตอบโต้ด้วยความรุนแรง ซึ่งอาจจะทำให้เกิดสิ่งที่เลวร้ายมากยิ่งขึ้นต่อพระพุทธศาสนาและประชาชนทั่วไป

4. พระตี้ช กวาง ดีก ทนเห็นความโหดร้ายทารุณที่รัฐบาลปราบปรามชาวพุทธไม่ไหว วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2506 (ค.ศ. 1963) ท่านเผาตัวตาย ท่านนั่งตัวตรงอยู่ในท่าขัดสมาธิอย่างสงบ ไม่มีกิริยาตื่นรนใด ๆ ทั้งสิ้นขณะไฟลุกไหม้ทั่วร่าง ทำให้การเคลื่อนไหวครั้งใหญ่ของชาวพุทธ และกลายเป็นพลังสำคัญอีกกลุ่มหนึ่งที่ทำให้เกิดการแสวงหาทางออก

ให้แก่สังคมเวียดนามใต้และสร้างสรรค์สังคมเวียดนามขึ้นมาใหม่ โดยยึดหลักความเป็นกลางและเป็นอิสระจากการแทรกแซงของอิทธิพลอำนาจจากต่างชาติจนทำให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่คู่ประเทศเวียดนามมาจนถึงทุกวันนี้

ประเทศเวียดนามในปัจจุบันนับถือพระพุทธศาสนา ลัทธิเต๋า และขงจื๊อ เป็นการนับถือผสมผสาน โดยเฉพาะทางด้านหลักธรรมคำสอนจะปฏิบัติตามคำสอนของทั้ง 3 ศาสนา แต่ทั้ง 3 ศาสนานี้ไม่ได้ถือว่าเป็นศาสนาประจำชาติ โดยรัฐธรรมนูญเวียดนามให้อิสระในการเลือกนับถือศาสนา อย่างไรก็ตาม ชาวเวียดนามยังคงนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน และมีพื้นฐานความเชื่อและหลักปฏิบัติถือ

เป็นขนบธรรมเนียมนิยมของสังคมเวียดนามที่ได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิขงจื๊อและลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื๊อนั้นการให้ความสำคัญต่อการนับถือบรรพบุรุษ ดังจะเห็นได้จากการที่มีศาลบรรพบุรุษอยู่หน้าบ้านและภายในบ้าน ลัทธิเต๋านั้นการสอนเรื่องความสมดุลของธรรมชาติ ส่วนศาสนาพุทธนิกายมหายานสอนในเรื่องของกรรมดีกรรมชั่ว อีกทั้งยังความเชื่อเรื่องการนับถือสวรรค์ และเชื่อว่าทุกหนแห่งมีเทพเจ้าสถิตอยู่ เช่น เทพเจ้าดิน เทพเจ้าน้ำ และมีการตั้งเครื่องเซ่นไหว้ที่หน้าบ้านเพื่อขอพรตามวันสำคัญต่าง ส่วนศาสนาอื่น ๆ ที่ชาวเวียดนามนับถือคือ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และทุกศาสนานี้ขึ้นอยู่กับร่วมกันแบบผสมผสานในประเทศเวียดนาม

ภาพประกอบที่ 6 รถออสตินที่พระดีช กวาง ดีก ใช้ขับไปเผาตัวเองที่กรุงไซ่ง่อน
ถูกเก็บรักษาไว้ที่ด้านหลังวัดเทียน มู่

สรุปและอภิปรายผล

บทความวิชาการเรื่อง พระติช กวาง ดีก แห่งวัดเทียน มู่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของวัดเทียน มู่ เมืองเว้ ประเทศเวียดนาม และเพื่อศึกษาบทบาทของพระติช กวาง ดีก ที่มีต่อพระพุทธศาสนาในประเทศเวียดนาม โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ ข้อมูลจากภาคสนาม การสำรวจ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การจดบันทึก การถ่ายภาพ วิเคราะห์และสังเคราะห์ ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่าพระพุทธศาสนาได้รับการเผยแพร่เข้าสู่เวียดนามทางเรือโดยพระสงฆ์จากอินเดีย และทางบกโดยพระสงฆ์ชาวจีนพร้อมกับส่วนศาสนาขงจื้อและศาสนาเต๋า พระพุทธศาสนาได้รับการฟื้นฟูอย่างจริงจังในครั้งที่พระภิกษุชาวอินเดีย ชื่อ วินิตรุจิ ได้เดินทางมาเผยแผ่พระพุทธศานานิกายเถรวาท หรือ เซน ในเวียดนาม จนพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาถึงเมืองเฮว้ หรือ เว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอำภา บัวระภา (2559) ที่กล่าวว่า เวียดนามอยู่ภายใต้การปกครองของจีนมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น (140-86 ปีก่อนคริสต์ศักราช) จนถึงช่วงของจักรพรรดิชา ลองและจักรพรรดิหมินหมั่ง เวียดนามมีการรับรูปแบบวัฒนธรรมของจีนมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งระบบการปกครอง จารีตประเพณี คติความเชื่อในลัทธิขงจื้อเกิดเป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรมตามแบบอิทธิพลจีน และมีการผสมกับตำนานพื้นบ้านที่เล่าว่า แม่ทัพเงวียน หว้าง ขุนศึกต้นตระกูลราชวงศ์เงวียนได้พบกับหญิงชราในชุดอาภรณ์สีแดง-น้ำเงิน ซึ่งต่อมาเรียกว่า เทียน มู่ หรือ นางฟ้าสวรรค์ นางได้พยากรณ์ว่าหากเงวียน หว้าง สร้างวัดขึ้นที่เนินท่า เค ต่อไปภายหน้าจะได้เป็นเจ้าผู้ครองแผ่นดิน จึงมีการก่อสร้างวัดเทียน มู่ ขึ้นทำให้เกิดการแพร่หลายของนิกายเถียน (เซน) โดยมีลักษณะทางสถาปัตยกรรม

แบบจีน มีจุดเด่นที่สำคัญคือ เจดีย์เทียน มู่ ที่สูงถึง 7 ชั้น หันหน้าไปทางแม่น้ำเหือง (แม่น้ำหอม) วัดเทียน มู่ยังเป็นสัญลักษณ์แห่งการเรียกร้องสิทธิในการนับถือพระพุทธศาสนา เป็นที่ชุมนุมของฝูงชนที่มาชุมนุมกันต่อต้านรัฐบาลที่กดขี่ชาวพุทธ จนกระทั่งมีการประทวงลูกลามไปทั่วประเทศ วัดเทียน มู่ ยังเป็นวัดที่มีพระเถระองค์สำคัญที่ชื่อว่า พระติช กวาง ดีก เป็นพระสงฆ์ที่มีจริยวัตรงดงามตามหลักพระพุทธศาสนา มีบทบาทต่อพระพุทธศาสนาในประเทศเวียดนามดังนี้

1. ได้ปฏิบัติอย่างอุกฤษฏ์เป็นเวลา 3 ปี บนภูเขาใกล้เมืองนินห์ หว้ โดยสามารถเรียกการอบรมปฏิบัติในภาพรวมนี้ว่า “การภาวนา” หรือ “การปฏิบัติ ธรรมฐาน” ตามความเชื่อทางพุทธศาสนาการที่จะปฏิบัติได้อย่างเข้มงวดนั้นต้องถือพรตหรือศีลอย่างเข้มงวด ผนวกกับการถือพรตหรือแยกตัวออกจากสังคมอย่างสิ้นเชิงเพื่อให้การปฏิบัติตนบรรลุถึงความจริงขั้นสูงสุด หรือบรรลุถึงแหล่งที่มาทางอำนาจเชิงบารมีอันสูงสุด ซึ่งเกิดจากการถือครองศีลและวินัย การปฏิบัติตนทางกายและทางจิต คือ การภาวนาอย่างเข้มงวด เพื่อปฏิบัติและสืบทอดพระศาสนาให้คงอยู่

2. ท่านได้สร้างวัดเทียน ลก (Thien Loc) บนภูเขา ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการและประธานพุทธสมาคมที่นา ตรัง และท่านได้สร้างวัด 14 แห่ง ต่อมาเดินทางมาศึกษาพุทธศาสนาแบบเถรวาทที่กัมพูชา กลับจากกัมพูชาได้สร้างวัด 17 แห่ง ในเวียดนามได้ต่อมาเป็นเจ้าของาวาสวัดเผือก เหา (Phuoc Hoa) จากนั้นท่านไปจำพรรษาที่วัดเทียน มู่ เมืองเว้ การสร้างวัดและบูรณะวัดในขณะที่เป็นเจ้าอาวาสหรือจำพรรษาอยู่นั้น ทำให้พระศาสนาให้คงอยู่และเป็นการสร้างเครือข่ายทางศีลธรรมระหว่างศาสนสถานและชุมชน กล่าวคือ ชาวบ้านและชุมชนสามารถใช้พื้นที่

หรือสถานที่ของวัด ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้ทั้งในทางโลกวิสัยและทางธรรมวิสัย

3. จากการที่พระพุทธรูป กวาง ดึก ไม่มีความประสงค์ที่จะล้มรัฐบาลแต่อย่างใดเลย มีเพียงนโยบายเรียกร้องสิทธิเพื่อความยุติธรรมนั้นด้วยความสงบโดยปราศจากการใช้กำลัง และด้วยเจตนาอย่างแรงกล้าที่จะต่อต้านการใช้กำลังทั้งปวงด้วยการไม่ใช้กำลังตอบขออย่างเดียวให้ศาสนาพุทธและผู้ที่นับถือศาสนาพุทธนั้นได้รับความเป็นธรรมเท่ากับผู้ที่นับถือศาสนาอื่น เป็นการอดทนอดกลั้นไม่ตอบโต้ด้วยความรุนแรง ซึ่งอาจจะทำให้เกิดสิ่งที่ไม่เลวร้ายมากยิ่งขึ้นต่อพระพุทธศาสนาและประชาชนทั่วไป

4. การเผาตัวตายของท่าน ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวครั้งใหญ่ของชาวพุทธ และกลายเป็นพลังสำคัญอีกกลุ่มหนึ่งที่ทำให้เกิดการแสวงหาทางออกให้แก่สังคมเวียดนามใต้และสร้างสรรค์สังคมเวียดนามขึ้นมาใหม่ โดยยึดหลักความเป็นกลางและเป็นอิสระจากการแทรกแซงของอภิมหาอำนาจจากต่างชาติจนทำให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่คู่ประเทศเวียดนามมาจนถึงทุกวันนี้ การกระทำที่กล่าวมานี้ เมื่ออธิบายด้วยทฤษฎีสังคมวิทยาแห่งการครอบงำ (sociology of dominations) ของแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ที่นิยามบารมี (charisma) ว่าเป็น คุณลักษณะส่วนบุคคลอันเกิดจากความบริสุทธิ์ (ซึ่งอาจมาจากการฝึกปฏิบัติ

ทางจิตวิญญาณจนทำให้เกิดความบริสุทธิ์) อันทำให้ผู้ที่มีคุณลักษณะดังกล่าวมีความแตกต่างจากคนทั่วไป คุณลักษณะเหล่านั้นอาจหมายถึงพลังเหนือธรรมชาติ (supernatural) พลังเหนือมนุษย์ (superhuman) หรือ พลังพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง บารมีดังกล่าวเป็นที่มาของอำนาจอันทำให้บุคคลธรรมดาทั่วไปกลายเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมาได้ การศึกษาปฏิบัติธรรมโดยเคร่งครัด การสร้างวัดขึ้นมากมาย การเผยแผ่พุทธศาสนาไปยังพื้นที่ห่างไกล การเรียกร้องสิทธิด้วยความสงบและการเสียสละชีวิต สามารถผูกโยงเข้ากับความเชื่อทางพุทธศาสนา ในเรื่องวัตรปฏิบัติหรือการบำเพ็ญบารมีแบบพระโพธิสัตว์ กล่าวคือ การเผยแผ่พุทธศาสนาถือเป็นการอบรมให้ผู้คนเข้าถึงหลักศีลธรรมและถือเป็นการช่วยเหลือผู้คนที่ตกทุกข์ได้ยาก พระโพธิสัตว์ในบทความนี้จึงหมายถึงพระโพธิสัตว์ตามแนวคิดของพุทธศาสนาเถรวาท กล่าวคือ พันธกิจของ พระธรรมจาริกและพระธรรมทูตอยู่ในข่ายคติมนุษยโพธิสัตว์ หมายถึง พระโพธิสัตว์ที่อยู่ในรูปแบบมนุษย์ทั่วไป ที่มีจิตใจดี ประกอบด้วยความเมตตากรุณาอย่างสูงมีมีประมาณ และพยายามช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ทรมาน โดยมีได้คำนึงถึงความสุขส่วนตน (ผาสุก อินทราวุธ, 2546) เช่นเดียวกับพระพุทธรูป กวาง ดึก ที่ได้รับฉายาว่า “โบตั๋น ดึก กวาง ดึก” หรือ “พระโพธิสัตว์ดึก กวาง ดึก”

เอกสารอ้างอิง

จันทร์สม์ ตาปลิง และ ธันวา ชัยแก้ว. (2564).

การเมือง : ปัจจัยความเลื่อมและความ

เจริญของพระพุทธศาสนาในประเทศ

เวียดนาม. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 “วิทย์พอๆ วิถีชุมชน รากฐานชีวิตทัศน์เชิงสังคมล้ำนาในสังคมวิถีใหม่”. ลำพูน : วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ประชา ปสนนธมโม. (2523). **จุดยืนของพระพุทธศาสนาท่ามกลางสงครามและการปฏิวัติศึกษาจาก เวียดนาม**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกลดคิมทอง.

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. (2558). ศิลปะอาเซียน
เวียดนาม กัมพูชา เมียนมา ลาวและไทย.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผาสุก อินทราวุธ. (2546). พระโพธิสัตว์บารมีกับ
อุดมการณ์สร้างสรรค์สังคม. วารสารดำรง
วิชาการ. 2(3) : 9-28.

พระมหาโชว์ ทสฺสนียะ และคณะ. (2559). บทวิจารณ์
หนังสือพระพุทธศาสนาในจีน ทิเบต
เวียดนาม ญี่ปุ่น : มองผ่านงานพระศรีคัมภีร์
ญาณ (สมจินต์ สมมาปญฺญ). วารสาร มจร.
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 5(2) : 263-277.

พระมหาสมจิณฺต์ สมนานฺโต. (2564).

พระพุทธศาสนาในเวียดนาม. สืบค้นเมื่อ 19
ตุลาคม 2564, สืบค้นจาก

<https://www.mcu.ac.th/article/detail/35362>.

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ. (2557).

พระพุทธรูปในเวียดนาม. กรุงเทพฯ :
เมื่อดทราย.

ศิริกฤทธิ ปราโมช. (2511). สงครามเวียดนาม.
กรุงเทพฯ : บรรณาการ.

สมจินต์ สมมาปญโญ. (2551). พระพุทธศาสนาในจีน
ทิเบต เวียดนาม ญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ : ไทย
รายวันการพิมพ์.

สุด จอนเจดสิน. (2546). ประวัติศาสตร์เวียดนาม
ตั้งแต่สมัยอาณานิคมถึงปัจจุบัน. (พิมพ์ครั้งที่
2). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เหิงยีน เกา กี้. (2520). สันชาติ (พงษ์ พิณิจ, ผู้แปล).
กรุงเทพฯ : อีระการพิมพ์.

อำภา บัวระภา. (2559). ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของ
เวียดนามที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีน
และฝรั่งเศส. วารสารวิชาการคณะ
สถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล. 22(1) : 88-97.

Buttinger, J. (1986). **Veitnam: A Political History**. New York : Praeger.

Kamn, H. (1996). **Dragon Ascending**. New York : Arcade Publishing.